

Namn: RAPP, Axel Alfred

Grad: Soldat

Bostad: *Tranebergsgatan 10*

Socken: *Hälsjö*

Född: 1853 14/9 Tjänstgjort vid: I. 10 reg:le 1. komp. med nr 3.

Kom i tjänst: 1882 9/9 Erhöll avsked: 1910 3/5 Tjänstear: 27 7/12

I tjänsten ådragen skada:

Erhöll svärdsmedalj:

Underhåll åtnjutes från: 1910 1/6

Underhållsbrevets dag: 1910 14/5

Underhållsbelopp

enl. underhållsbrev		efter uppflyttning den 1/10 1915	
Pension	Korprats ell. vicekorprats tillägg	Pension	Korprats ell. vicekorprats tillägg
36 -		61 -	
		100 -	
		200 -	

Anteckningar:

Född 14/9 1853

Tilläggs SP 283/1924
Arméförv. civ. dep: 27 år 1937, 2.000.

Rote: Hinnäs

Socken: St. Malm

Nr: 3

Liv -komp.

Uppgifter enl. Husförhörslängden:

Soldat: Axel Fredrik Jonsson Rapp (hans rätta namn var Axel Alfred)

Född: 14/9 1863 i Östra Wingåker

Död: 24/7 1947

Infl. 1881 från Ö.Wingåker Utfl.

Hustru: Hedvig Matilda Frisk (soldatdotter från nr. 10.)

Född: 1865

i St. Malm

Död: 1927

Infl.

Utfl.

Vigda: 1886 13/10

Barn: Hildur Theodora

född 6/10 1886.

Beda Eeandra

" 5/5 1895.

Agnes Matilda

" 17/8 1899.

Ester Natalia

" 22/12 1904.

Not:

Uppgifter enl. GM-rulla:

Antagen: 9/9 1882

Avsked: 3/5 1910

GM 1883: ålder 19 3/12 tj. år 9/12 längd 5,7 ogift. Rapp kunde ej delta i årets exercismöte på grund av benbrott, intygar en läkare i Norrköping.

Hinnäs soldattorp nr. 3 ligger 400 m. öster järnvägsstationen i Strängsjö, och strax öster om väg nr. 55. Torpet är numera ombyggt och målat i gul färg. Siste soldaten på nr. 3 var, enligt mönsterrullan Axel Fredrik Johansson Rapp, men i kyrkböckerna är hans namn Axel Alfred Jonsson Rapp, född den 14/9 1863 i Östra Wingåker. Han var son till torparen Jonas Persson på Stenbäcksstugan under Claestorps säteri, och hans hustru Stina Lena Claesdotter.

Axel Alfred hade åldriga föräldrar vilket medförde att han tidigt fick börja arbeta, och bidra till familjens försörjning, vilket skedde vid 8 års ålder. Härigenom kom hans skolgång att inskränka sig till sammanlagt 6 veckor. Han arbetade bl.a. på Fäboda torvmosse hos den legendariske N.P. Pettersson, eller som han valigen kallades "Fäboda Pelle" vilken också ägde Fäboda gård.

År 1882, nitton år gammal tog han anställning som soldat på Hinnäs rote nr. 3. Den 11/10 1884 gifte han sig med Anna Charlotta Pehrsson, född 1852 25/6 i St. Malm. Med henne hade han ett barn, Elin Charlotta, född 1883 22/4. Hustrun avled 1885 3/1 och dottern Elin togs om hand av släktingar

till modern.

Den 30/10 1886 gifte sig Rapp för andra gången. Hustruns namn var Hedvig Matilda Larsdotter. Hon var dotter till korpralen Lars Fredrik Frisk på Remröd rote nr. 10, och hans hustru Anna Maria Ersdotter.

Vid sidan av sin tjänst, och brukandet av torpet, försatte Rapp inga möjligheter till extraförtjänster. Snart nog anskaffade han dragare att användas i jordbruket och till arbeten han åtog sig i skogen. Det gick så till att han for till Norrköping, och på marknaden därstädes inköpte ett par ungtutar som han själv körde in, till goda medhjälpare för inkomsternas förvärvande.

Ett av de bästa arbeten han haft, ekonomiskt sett, och där hans oxar kom väl till pass, var när han under det s.k. "Nunnekriget" i början av 1900-talet, med stora avverkningar som följd, körde timmer till Strångsjö järnvägstation. Stationen var vid denna tid en betydande utlastningsplats för skogsprodukter såsom timmer, massaved, props, brännved och sågatvirke, varför soldaterna som hade sina torp i närheten av Strångsjö, ofta var sysselsatta med utlastningsarbeten, och Rapp arbetade tidvis som utlastarbas på kajen i Strångsjö.

Efter avskedet som soldat, år 1910, blev Rapp hemmansägare. Han inköpte 1/16 mantal Wikstorp, ca. 1,5 km. NO Ändebols järnvägstation. Stället brukade han i sju år. Därefter köpte han gården Hållsta vid Valla i Sköldinge socken. Men efter några år där gav han jordbruket på båten, och familjen flyttade tillbaka till hemtrakterna. År 1919 byggde han sig ett mindre hus vid Ändebols station som han kallade "Vilan".

År 1927 avled Rapps hustru, Hedvig Matilda. Enligt dottern Ester Karlsson i Katrineholm var det Hedvig Matilda som styrde och ställde när det gällde affärer, medan Rapp med sin dåliga skolunderbyggnad -han kunde dock läsa tidning och skriva sitt namn- skötte det praktiska arbetet. Ty arbeta kunde han.

När fil. dr. Imber Nordin-Grip gjorde sina folkminnesuppteckningar i St. Malms socken i slutet av 1930-talet intervjuades också den då 74 åriga f.d. soldaten Axel Alfred Rapp. Vad han hade att berätta återges här nedan.

366. Knektarna i Stora Malm

Jag har varit soldat sen 1882, hade Hinnäs till huvudrote och Strångsjö bodde jag i. Strörotar var Västeråsen, Torgölet och Gaveln.

Den som var soldat före mej, han hette Hjort. Då det blev vakant, så anmälde jag mej hos huvudroten (d.v.s. rotebonden) och bonden fick skjutsa mej in till kompanichefen och jag fick anmäla mel med doktorsbetyg. Hjort hade slutat, för att han inte varit belåten med rotebond. Jag var arton år då jag vart antagen och så fick jag torpet och ett och ett hallt tunnland jord med stugan. I stugan var ett rum med kallrum.

Jag fick exercera i två år och sen vart jag avproberad. Då fick jag 100 kronor i lejd. Varje år fick jag natura, det var utav strörotarna. Jag fick 6 pund råg, 2 fot korn, 100 pund hö och 100 pund halm. Det där fick di köra till torpet, rotehallarna. Rotbond hette Karlsson.

Så skulle jag ha tie dagar körningar, kördagsverken till torpet. Fem kronor satte di in på banken åt mej. Di där böckerna (d.v.s. bankböckerna) hade kompanichefen hand om, så en fick bara si dom en halltimme vartannat år. Så hade jag femton kronor *krontunna*. Sörmlands regemente haade gjort sej utmärkt i ett krig, det var vid Södra Stäket och därför fick var soldat en tunna råg, som sen blev förvandlad till pengar, femton kronor, som sattes in vart år på banken. De två första åren fick vi ut di där pengarna, fick hämta dom själva, en gången i Björkvik, andra gången i Stigtomta. Men det var ett *krall*, di där penga di gick åt.

Inte tjänte en nåre pengar på den tiden, och inte gick det någe åt. Jag hade 75 öre om dan, då jag gick hos Baron, gjorde dagsverken åt Baron.

När en var i exis, skulle en ha *släpmonderingen*. Den hade vi hemma, men den var förseglad. Di två-tre första åra, jag var soldat, då var det bestämt, att när soldaten kom hem, skulle *monderingen* förseglas och läggas i rotekistan hos rotebond.

Soldaterna skulle åt körka var söndag och ha uniform, men det var före min tid. Då skulle di exera ve körka också, korpralen skulle exera dom på körkbacken.

- Det var nummer på korpralskapet. Jag hade nummer tre. Di andra numra var:
- nr 1, han het Berg, hade Hönstorps soldattorp.
  - nr 2, han het Karlsson, hade Skyssnäs bortom Fäbodmossen.
  - nr 3, det var jag för Hinsnäs.
  - nr 4, det var Spetzas, var för musiken det numret.
  - nr 5, det var Bratt, när jag skrevs (in som soldat). Snacketorp var torpet, sen vart det Boberg.
  - nr 6, det var Blomquist, när jag kom, sen vart det Säll i Strångsjö Boltsnäs.
  - nr 7, det var Lang, när jag skrevs, men sen var det Vid, hade Fanstorps soldattorp.
  - nr 8, var Lind, när jag kom, men snart fick han avsked, så kom Ring.
  - nr 9, han het Hag, hade Remröds soldattorp.
  - nr 10, han het Frisk, var Remröds soldattorp.
  - nr 11, var Alm, hade Koltorpa soldattorp.
  - nr 12, var Skog, Klicksta.
  - nr 13, var Wexäll, Forssjö rote på allmanningen.
  - nr 14, var Blixt på Stenta.
  - nr 15, var Sten i Forssjö.
  - nr 16, det var Flodin i Stensjö.
  - nr 17, var Edberg, Valla-Katrineholm.
  - nr 18, Flod, var neråt dana Valla-Katrineholm.
  - nr 19, Lindvall, var däråter han med.
  - nr 20, var Modig, in te Heden.
  - nr 21, var någe musiknummer.
  - nr 22, var Valla-Katrineholm.
  - nr 23, det var Viss, under Valla-Katrineholm.
  - nr 24, Sund, var för Katrineholm.
  - nr 25, var ingen för det numret jag vet.
  - nr 26, Ljungberg, var under Skarsta i Bettna.
  - nr 27, var Holm under Skräfftorp.
  - nr 28, var Hedin för Valla.
  - nr 29, det var Bergstedt, nere ve Eriksberg, där var han.³¹⁾

Första året fick en göra rekryten och regementsmöte, andra året fick en göra andra årets rekrytmöte och regementsmöte. Rekryterna di fick exercera för sej, sen vart en avprobera, vart inte kallad för soldat, förrän en vart avproberad, men torpet fick en strax en blev skriven.

Axel Alfred Rapp, f. 1863.

Dräng i Fäboda

Ja tjäna hos Pelle i Fäboda. Jfr nedan nr 274! De var 1882. Nog minns ja hur vi åt. Klockan fem skulle vi vara ute i köke, vi skulle börja genast då, fick dricka kaffe. Frukost klockan sju, middag klockan tolv, aftval klockan fem, nåtval klockan åtta. Då hade arbete upphört för dan.

Till frukost fick vi potatis och sill, salt sill. Pelle hade en måg, som var handlande i Norrköping, så sill fick han därifrån mycke. Färsk sill fick vi på vintra också. Många gånger fick vi de. Då var vi utan smörgås, fick mjölk och brö. Till middag kunde vi få ärter. Di koka alltid, så det räckte i två dar. Så kunde vi få fläsk och bröd eller också pannkaka med potatis i, potatispannkaka.

Till aftvaln var de alltid en halv kaka bröd, av hålkaka var de, och så en fläskbit till. Vi hade aftval hela året runt.

Till nåtvaln var de svart gröt, rågmjölgröt och mjölk, men vi kunde också få doppa den i dricka. Då hade vi dricka på en tallrik eller mjölka, man hade gröten i ett fat tillsammans.

När vi fick aftval om söndaga, då hade di särskilt fin sill. Då fick vi sill och bröd till aftval, annars var det fläsk och bröd. Om sommarn, när vi fick aftval, då gick vi ut och åt den under arbetet — men på söndaga, då åt vi aldrig aftval ute utan inne i köket.

Axel Fredrik Rapp, f. 1863, Ändebol.

374. Pelle i Fäboda

a. En gång togs Pelle i Fäboda med baron. — "Långa armar har Baron", sa han, men ta mej tusan, om di räcker te Fäboda". Se, Fäboda var köpt fritt från Djulö.

b. Pelle processa en gång om ett knekttorp. Det gick galet och det gick till 500 kronor, som han skulle ut med. Det gick till indrivning, och fjärdingsman kom till Fäboda. När han kom, tog Pelle e flicka och skicka te länsman me di där bötera. Och fjärsman gick han med ner i drängstuga, där satte han lappar på gamla soffor och sånt.

— Har du inge licker? sa fjärsman.

— Jo, men du har betalt för dan du, och det där gamla vill jag bli åv med, sa Pelle. Men det där räckte inte té, och då fick di ta té någe anna. Sen det var färdigt, sa Pelle:

— Nu har vi fälle gjort rätt för lite kaffe, och så tog han fram en selverkanna, som var värd femhundra kronor.

— Sir du, den tycker jag om te ha kvar, sa Pelle. När fjärsman kom hem, då fick han bud, att han måste fara tebaka och ta bort di där lappa, för Pelle hade betalat bötera.

Axel Fredrik Rapp, f. 1863, Ändebol.

Fru Ester Karlsson, Katrineholm mindes sin far som en person vilken ständigt var sysselsatt, arbetet var hans stora intresse, något kärv till sitt sätt, men mycket snäll mot barnen.

Den 24 juli 1947, under sitt 84-de levnadsår gick soldaten Axel Fredrik Rapp hastigt bort. En arbetskarl av stora mått hade gått till vila.

Katrineholm i juli 1984,
K. Hult

Uppgiftslämnare: Fru Ester Karlsson, Katrineholm.

Skogsarbetaren: Nils Larsson, Strängsjö.

Övriga källor: Husförhörslängder från St. Malm och Ö. Vingåker.

GM rullor, Södermanlands regemente 1883.

Imber Nordin-Grip, "Tro och sägen i St. Malm".

Evert Wahlberg, Strängnäs, Datablad.